Висновки. Таким чином, професійна підготовка магістрів технічних спеціальностей має бути фундаментальною, професійно орієнтованою, забезпечувати як формування професійних, так і ділових знань, вмінь і навичок, що можливо за умов коректної організації позааудиторної роботи. Найбільш продуктивними напрямками позааудиторної роботи з формування ділового етикету є заходи органів самоврядування студентів. Магістри технічних спеціальностей у процесі проведення цих заходів опановують культуру ділового мислення і поведінки, вміння аналізувати процеси ділового життя і конфліктних ситуацій, вирішують професійні завдання з урахуванням моральної цінності людської особистості. Все це забезпечує розвиток особистості магістра з вищою технічною освітою не тільки як фахівця своєї галузі, а й як успішного керівника, ділової та ерудованої людини, що зробить його конкурентоспроможним на сучасному ринку праці.

Список використаних джерел

1. Гриценко Т. Б., Гриценко С.П., Іщенко Т.Д., Мельничук Т.Ф., Чуприк Н.В., Анохіна Л.П. Етика ділового спілкування: / за редакцією Т.Б. Гриценко, Т.Д. Іщенко, Т.Ф. Мельничук / Навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007 – 344 с.
2. Кострица Н.М., Свистун В.І., Ягупов В.В. Методика навчання студентів спілкування в управлінській діяльності: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 272 с.
3. Кузнецов И.Н. Деловое общение. Деловой этикет: Учеб. пособие для студентов вузов / – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2005. - 431 с.
4. Лесько О.Й., Прищак М.Д., Залюбівська О.Б. Етика ділових відносин: навчальний посібник. – Вінниця : ВНТУ, 2011. – 309 с.
5. Лозовой В.О., Уманець О.В., Ценко М.Б. Етикет у просторі спілкування: Навч. посіб. – Харків: Видавець ФОП Вапнярчук Н.М, 2008. – 136 с.
6. Радевич-Вінницький Я. Етикет і культура спілкування. – Львів : В-во «Сполом», 2011.
7. Чмут Т.К. Чайка Г.Л. Етика ділового спілкування: Навч.посіб. 3-те вид. – К. : Вікар, 2003.

The article deals with the problem of forming teaching business etiquette master technical skills. The basic directions of Master technical skills to gain their theoretical knowledge and suggests the most productive methods for the formation of practical skills of business etiquette.

Key words: *master technical skills, professional expert, etiquette, business etiquette, student government.*

УДК 378.147.041

Жданова В. Г.

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ В СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ПРАЦЕОХОРОННИХ УМІНЬ І НАВИЧОК

Автором вперше розроблена і обґрунтована модель формування працеохоронних умінь і навичок у студентів під час викладання нормативної дисципліни «Основи охорони праці».

Ключові слова: *охорона праці, працеохоронні вміння і навички, модель формування працеохоронних вмінь і навичок.*

Як відомо, наявність моделі діяльності ще не забезпечує потрібної підготовки фахівця, оскільки в ній відсутня відповідь на запитання: як цього можна досягнути? Таке положення вимагає розробки спеціального комплексу, який називають моделлю підготовки і в якому знаходять відображення всі сторони педагогічної діяльності [2].

Незважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених різним аспектам розвитку вмінь і навичок, проблема формування саме працеохоронних вмінь і навичок, а також розробка

© *Жданова В. Г., 2013*

моделі даного процесу вивчена недостатньо, оскільки теоретичні й концептуальні розробки вчених стосуються лише формування професійних вмінь і навичок в цілому та окремих складових даної проблематики.

Оскільки дане питання залишилося поза увагою учених, нами був проведений пошук способів реалізації всіх елементів моделі підготовки для бакалаврів з питань охорони праці. Для цього необхідно розробити модель підготовки фахівців, зокрема модель процесу формування працеохоронних умінь і навичок.

По-перше, при підготовці студентів до майбутньої працеохоронної діяльності в навчальних закладах II-IV рівнів акредитації недостатньо уваги приділяється працеохоронній підготовці.

По-друге, розробка моделі підготовки фахівців пов'язана з необхідністю реалізації цілого ряду дидактичних умов, у тому числі і умов з формування стійких працеохоронних умінь і навичок.

Використовуючи метод моделювання, ми зробили спробу створити структурну модель процесу формування працеохоронних умінь і навичок студентів вищих навчальних закладів II-IV рівнів акредитації.

Запропонована структура ілюструє процес формування працеохоронних умінь і навичок та містить чотири послідовні взаємопов'язані етапи (табл. 1).

На першому та другому етапах студенти оволодівають необхідними знаннями, певними уміннями і навичками, а на наступних етапах відбувається формування працеохоронних умінь і навичок на практичних заняттях та практиках, успіх формування яких обумовлюється ефективною роботою студентів.

Необхідно зауважити, що в загальному плані уміння і навички, які формуються у студентів, дуже важко розділити за формами та видами занять (теоретичні, практичні), тому в подальшому ми будемо опиратися в основному на практичні види занять, постійно пов'язуючи їх з теоретичними.

Таблиця 1.

Структура процесу формування працеохоронних умінь і навичок у студентів у процесі вивчення нормативної дисципліни «Основи охорони праці»

Етап № I. Підготовка студента до оволодіння знаннями, працеохоронними навичками, уміннями
1.1. Виявлення наявності опорних знань, навичок і вмінь у студентів (лекції, проблемна лекція, пояснення).
1.2. Відновлення в пам'яті студентів раніше сформованих опорних знань, навичок, умінь та їх вдосконалення (семінар, бесіда, розповідь, колоквіум, самостійна робота).
Етап № II. Вивчення нового теоретичного матеріалу
2.1. Мотивація навчальної діяльності (лекції, практична робота, бесіда, розповідь).
2.2. Ознайомлення з новим матеріалом (лекція, проблемна лекція, розповідь, бесіда, пояснення).
2.3. Виявлення ступеня розуміння студентами нового матеріалу (семінар, запитання-завдання, комбіноване опитування, тестування)
2.4. Уточнення і корекція розуміння студентами нового матеріалу (бесіда, тестування)
Етап № III. Процес формування працеохоронних умінь і навичок
3.1. Контроль готовності студентів до формування працеохоронних умінь і навичок (семінар, колоквіум, бесіда, круглий стіл).
3.2. Розповідь і демонстрація послідовності виконання необхідних дій, які підлягають засвоєнню (інструктаж).
3.3. Формування працеохоронних умінь та навичок (практична робота із застосуванням засобів імітаційного моделювання, ділова гра, кейс-стаді, самостійна робота).
Етап IV. Виявлення рівня сформованості набутих студентами нових працеохоронних умінь і навичок (на основі розроблених критеріїв)
4.1. Поточний контроль на III-IV етапах (рубіжний чи поточний модульний контроль, тестування).
4.2. Підсумковий контроль (контрольна робота, тестування).

Процес формування працеохоронних умінь і навичок передбачає відтворення вивченого раніше теоретичного матеріалу і опору на нього. Свідоме сприйняття і розуміння нового матеріалу студентами відбувається успішно за умови, коли вони спираються на раніше засвоєні знання, уміння і навички, а також на власний досвід. Відсутність у студентів якісних умінь і навичок знижує ефективність формування нових.

Наприклад, якщо у студента слабкі або відсутні знання, і він не може взяти на облік та провести розслідування нещасних випадків на виробництві, то не можна успішно сформувати уміння і навички щодо визначення коефіцієнта частоти травматизму, тяжкості травматизму тощо.

На підетапі необхідно виявити рівень опорних (базових) знань, умінь і навичок студентів та відновити в їх пам'яті ті знання, які послабилися чи втратилися.

Наступним, третім етапом формування працеохоронних умінь і навичок буде вивчення нового теоретичного матеріалу. До сприйняття нових знань студентів необхідно готувати. Розпочинати підготовку необхідно важливим структурним елементом заняття – мотивацією навчальної діяльності студентів. Проте багаторічні спостереження показують, що відсутність даного елемента є одним з недоліків у роботі більшості викладачів.

На цьому мікроетапі необхідно чітко визначити мету вивчення нового матеріалу, показати перспективу застосування в подальшій їхній трудовій діяльності. Слід відзначити тісне переплетення мотивації і мети. Усвідомлення студентами, чого і чому вони навчаються, стимулюють їх до активності, цілеспрямованості, продуктивності та підвищують інтерес до навчання.

Під час ознайомлення з теоретичним матеріалом важливе значення має використання ефективних способів його подання. Наприклад, поясненням чи самостійною роботою студентів. Питання методики подання нового матеріалу висвітлюється в роботах багатьох вчених. Нами розглянуто низку методик та досвід викладання нормативної дисципліни «Основи охорони праці» в закладах II-IV рівнів акредитації [3; 6-9].

На думку багатьох науковців та практичних працівників, краще запам'ятовується не той матеріал, який подається в готовому вигляді, а той, який має проблемний характер, вимагає активної, самостійної розумової діяльності студентів [2; 4].

У педагогіці вже вироблені основні положення суті проблемного навчання, які полягають у тому, що в навчальному процесі систематично практикується вирішення проблем, організовується самостійний пошук знань, творча робота студентів. При проблемному навчанні формується діяльність студентів, націлена на пошук доказового вирішення питань, які постають перед ними в спеціально створеній ситуації, де спосіб доказу не є очевидним.

Наприклад, при розгляді питання «Розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій» викладач ставить запитання: «Які травми підлягають розслідуванню?» Студенти, працюючи самостійно або разом з викладачем і використовуючи раніше набуті знання, вирішують дане питання.

Така організація викладачем діяльності студентів сприяє засвоєнню ними майбутніх працеохоронних знань, формуванню умінь і навичок у процесі самостійної (або під контролем викладача) пізнавальної діяльності.

Важливе значення має розвиток навчально-пізнавальних інтелектуальних умінь і навичок, що дасть можливість фахівцю аграрного сектору в майбутньому вирішувати виробничі завдання. Дані уміння і навички формують у студента уміння самостійно, на основі раніше набутих знань, умінь і навичок засвоювати нову законодавчу базу щодо охорони праці, а також техніку і технологію, які на сучасному етапі розвитку науки і виробництва змінюються досить швидко.

Важливим елементом при вивченні нового матеріалу є засвоєння нових термінів та понять. Оскільки дисципліна «Основи охорони праці» є нормативною, то викладач дає чітке визначення цих термінів.

Під час викладання нового теоретичного матеріалу доцільно використовувати наскрізні провідні поняття з раніше вивчених дисциплін (тем), поняття, з якими інтегрується новий матеріал, що вивчається на даному занятті (темі) або з ряду (тем). Так, при вивченні теми розділу «Гігієна праці та виробнича санітарія» такими поняттями можуть бути: виробнича санітарія, робоча зона, умови праці, мікроклімат, шкідливі речовини, гранично допустима концентрація тощо. Опираючись на ці поняття, які вже засвоїли студенти раніше, викладач може подавати новий матеріал: класифікація гігієнічних умов праці, мікроклімат виробничих приміщень, дія шкідливих речовин на організм людини тощо. Крім того, дані поняття відіграють роль зорової опори, на основі якої йде подання нового матеріалу викладачем і засвоєння його студентами.

Яким би чином не давались нові знання, але процес не може вважатися завершеним доти, доки викладач не впевниться, що студенти правильно сприйняли й усвідомили новий матеріал. Тому необхідно обов'язково контролювати засвоєння студентами нових тем. Отже, безпосередньо після пояснення нового матеріалу необхідно виявити ступінь розуміння його студентами.

Зрозуміло, що не всі студенти сприймають і усвідомлюють матеріал за один і той же час. Тому, перш ніж ставити перед студентами завдання, щодо застосування на практиці одержаних знань, необхідно провести роботу, яка б допомогла їм конкретно і глибше розібратися в тому матеріалі, який викликав певні труднощі. Контролю і своєчасному коригуванню процесу навчання на теоретичних заняттях служить такий структурний елемент, як узагальнення і систематизація знань. Викладач переглядає окремі питання, які викликають труднощі в студентів, на консультації, дає завдання для самостійного опрацювання матеріалу [1].

Процес формування працеохоронних умінь і навичок на практичних заняттях складається з чотирьох етапів. У методичному плані практичне заняття розпочинається з контролю готовності студентів до його проведення. Для цього доцільним є використання програмованого контролю знань, який дозволяє за короткий період (до 10 хв.) оцінити готовність студентів до практичного заняття.

При проведені практичних робіт за циклами-модулями такий контроль стає основним. Засвоєння студентами знань ще не свідчить про те, що студенти зможуть добре їх використати на практиці. У роботі часом доводиться зустрічатися з такою ситуацією, коли студент знає порядок розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій, але не може ці знання застосувати.

На такий розрив між теорією і практикою вказується в багатьох психологічних та педагогічних дослідженнях. Тому для формування працеохоронних умінь і навичок велике значення має чітка організація діяльності студента (табл.1). На даному мікроетапі викладач визначає послідовність виконання практичної роботи кожної групи. Видаються виробничі ситуації на кожну групу. Викладач проводить вступний інструктаж. Обов'язково наголошується на важливі місця в роботі з точки зору методики формування працеохоронних умінь і навичок та техніки безпеки.

Працеохоронні уміння і навички необхідно формувати за допомогою цілого комплексу вправ. Практика показала, що необхідних результатів можна досягнути не великою кількістю вправ, а завдяки певній системі, тобто сукупності визначених елементів, між якими існує закономірний зв'язок чи взаємодія [10].

Специфіка нормативної дисципліни «Основи охорони праці» якраз і передбачає велику кількість вправ при формуванні працеохоронних умінь і навичок, а також передбачає сукупність завдань, які студент виконує самостійно, під контролем викладача. Викладач чітко слідкує за діями студентів, своєчасно виявляє і виправляє помилки, вживає заходів для їх попередження. Оволодіння новим умінням має відбуватися в процесі виконання студентом навчальних завдань.

На початку формування працеохоронних умінь особливу увагу слід приділяти застосуванню прийомів і способів самоконтролю. Студент контролює себе на кожному етапі засвоєння знань, формування працеохоронних умінь і навичок. Щоб вправи забезпечували високу ефективність навчання, вони можуть базуватись на активній і свідомій діяльності студентів [2].

Фізіологічними і психологічними дослідженнями встановлено, що формуванню умінь передує розумове уявлення про дію. Маючи певні знання і одержавши від викладача завдання, студенти прагнуть його виконати. Чим чіткіше поставлене завдання, тим конкретніше уявляють його собі студенти, тим більшу активність вони проявляють, тим швидше і краще оволодівають уміннями і навичками.

Ми прагнули, щоб завдання у виробничих ситуаціях не мали загального характеру на зразок «Нещасні випадки, професійні захворювання та аварії». Студент повинен чітко усвідомити, що від нього вимагається.

Для забезпечення ефективності процесу формування працеохоронних умінь і навичок для самоконтролю передбачаються відповідні питання. Водночас, вирішення цих питань стимулює активну самостійну роботу, розвиток навчальних пізнавальних умінь і навичок.

Своєчасний контроль за діями студентів передбачається також у виробничих ситуаціях. Закінчується даний етап підготовкою студентів до застосування набутих працеохоронних умінь і навичок у нестандартних умовах. Викладач контролює виконання студентами певних завдань та ставить перед ними питання, вирішення яких готує студентів до застосування набутих працеохоронних умінь і навичок у нестандартних умовах.

Наприклад: «Які види розслідування проводилися на виробництві?» Робота на цьому мікроетапі сприяє систематичному повторенню вивченого матеріалу.

У діяльності кожної людини застосування набутих працеохоронних умінь і навичок відбувається залежно від обставин, які виникають у житті. Під час проведення практичних занять необхідно враховувати те, що навчальний матеріал тільки тоді приверне увагу студентів, коли вони бачать його практичну значимість і необхідність для своєї майбутньої діяльності в цілому.

Тому наше завдання – наблизити умови формування працеохоронних умінь і навичок студентів до виробництва. Проведені дослідження свідчать, що здатність застосовувати набуті працеохоронні знання, уміння і навички в змінених умовах формуються впродовж кількох мікроетапів. Успішною є така організація праці, коли кожний новий мікроетап піднімає студента на сходинку вище, наближає його до основної мети всього етапу.

Тому, на підетапі 4.1. (див. табл. 1) ми формуємо працеохоронні уміння і навички, наближені до реальних ситуацій. Ці ситуації близькі до реальних і беруться з виробництва. Однак вони плануються викладачем заздалегідь, відповідно до матеріалу, який вивчається.

Наприклад, студентам ставлять завдання: «Визначити основні причини виникнення нещасних випадків на виробництві». Виконуючи такі завдання, студенти вчаться застосовувати набуті працеохоронні уміння і навички у виробничих умовах.

Практика показує, що спочатку вони переносять набуті працеохоронні знання і вміння в змінені умови в тій формі, в якій вони набували. Але згодом застосують їх відповідно до умов формування працеохоронних умінь і навичок у реальних ситуаціях. Характеризуються такі ситуації тим, що можуть бути створені і виникати несподівано. Вони вимагають експромтного застосування набутих працеохоронних умінь і навичок.

Наприклад, при перевірці виявлено, що служба охорони праці виробництва або його представник не вчасно провели повторний інструктаж з охорони праці. Як і на попередньому мікроетапі, при виникненні такої ситуації студенти переносять набуті працеохоронні знання, уміння і навички в реальні умови. Робота на цих підетапах допомагає студентам оволодіти такими працеохоронними уміннями і навичками, які неможливо сформувати традиційними методами.

Найбільш складними для студентів є уявні ситуації, що створюються абстрактним мисленням.

Наприклад, студентам ставлять завдання: «Визначити коефіцієнт частоти та тяжкості травматизму». Спочатку за допомогою набутих працеохоронних знань, умінь і навичок з вивченого матеріалу потрібно відібрати необхідний. Потім за допомогою розумових операцій зробити розрахунки за даними виробничими ситуаціями. Виконання таких завдань наближає студентів до застосування набутих працеохоронних умінь і навичок в умовах виробництва.

У ході вивчення нормативної дисципліни «Основи охорони праці» необхідно забезпечити можливість постановки і вирішення студентами різного типу виробничих завдань, які сприяють закріпленню і розвитку отриманих знань, формуванню працеохоронних умінь та навичок тощо.

Ці завдання мають проблемний характер. Одне таке завдання студент може вирішити самостійно, друге – в підгрупі, третє – під безпосереднім керівництвом викладача.

Такі завдання, спочатку прості, а далі більш складні, ефективні при підготовці фахівців у вищих навчальних закладах II-IV рівнів акредитації на практичних заняттях як з нормативних, так і з спеціальних технічних дисциплін.

Використання проблемних виробничих завдань вимагає від студентів максимального прояву активності, самостійності, які необхідні для успішного оволодіння ними працеохоронних знань, умінь і навичок.

Останній етап формування працеохоронних умінь і навичок полягає у виявленні викладачем сформованості набутих студентами умінь і навичок. Даний етап за своїм обсягом може бути й найменшим. Але він є дуже суттєвим. Кожному викладачу відомо, що будь-який, порівняно самостійний етап процесу засвоєння навчального матеріалу обов'язково містить контроль і оцінку завдання, без чого якість засвоєння знань, ступінь сформованості працеохоронних умінь і навичок помітно знижується.

Перевірка якості засвоєння студентами умінь і навичок сприяє виявленню прогалин, недоліків, помилок, а також труднощів, яких зазнають студенти в своїй навчальній роботі.

Підтвердження цих слів знаходимо в Х. Века, який відзначає, «… що будь-який порівняно самостійний етап процесу засвоєння навчального матеріалу вимагає дотримання таких моментів педагогічного управління: ... роботу над новим матеріалом, його використання, повторення, контроль і оцінку» [5, с. 57].

Процес формування працеохоронних умінь і навичок при вивченні спеціальних дисциплін вимагає контролю не тільки після закінчення заняття, але й під час нього. Тому четвертий етап містить два мікроетапи (див табл.1).

Перший з них органічно пов'язаний з третім і четвертим. Адже контроль рівня сформованості набутих працеохоронних умінь і навичок починається ще на мікроетапі «формування умінь і навичок у стандартних умовах» і неухильно триває на всіх наступних. Поточний контроль навчальної діяльності дає можливість мати відомості про наявний рівень знань і умінь студентів. Це потрібно для успішного формування працеохоронних умінь і навичок, необхідних у майбутній професійній діяльності.

Підсумковий контроль дозволяє викладачу оцінити, якою мірою студенти оволоділи новими знаннями і вміннями, перш ніж перейти до нових розділів чи нової теми. Тільки за таких умов можна отримати високі результати якості формування умінь і навичок.

Наведена вище модель підготовки фахівця з працеохоронної діяльності є тим інструментом, який дозволяє вивчити розбіжність між знаннями і навичками, отриманими студентами у вищому навчальному закладі, і вимогами, які ставлять перед ними у відповідній галузі виробництва, де вони працюють (табл.1).

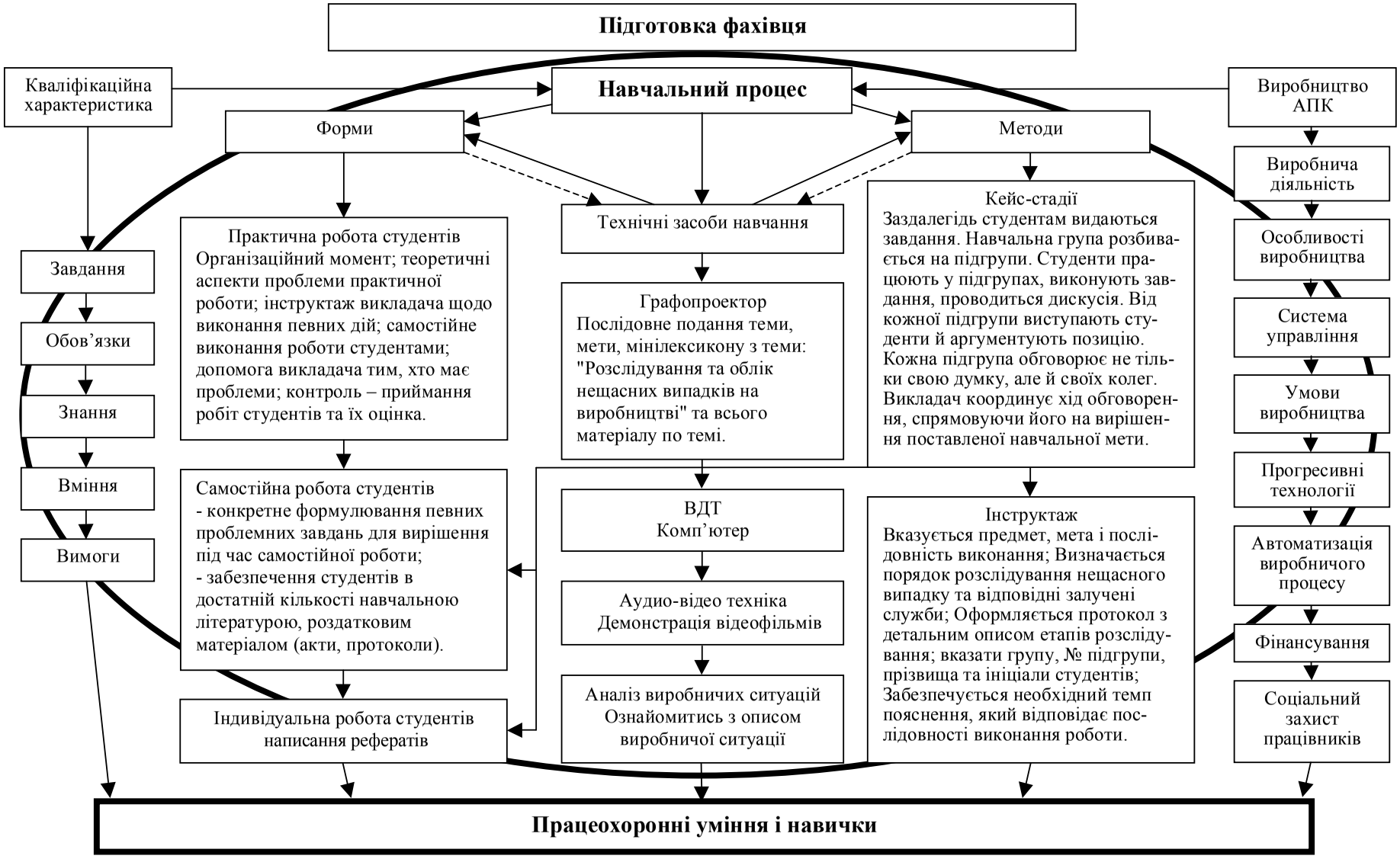
Підготовка фахівця
Кваліфікаційна характеристика
Навчальний процес
Виробництво АПК
Форми
Методи
Завдання
Обов'язки
Знання
Вміння
Вимоги
Практична робота студентів
Організаційний момент; теоретичні аспекти проблеми практичної роботи; інструктаж викладача щодо виконання певних дій; самостійне виконання роботи студентами; допомога викладача тим, хто має проблеми; контроль – приймання робіт студентів та їх оцінка.
Технічні засоби навчання
Графопроектор
Послідовне подання теми, мети, мінілексикону з теми: "Розслідування та облік нещасних випадків на виробництві" та всього матеріалу по темі.
Кейс-стадії
Заздалегідь студентам видаються завдання. Навчальна група розбивається на підгрупи. Студенти працюють у підгрупах, виконують завдання, проводиться дискусія. Від кожної підгрупи виступають студенти й аргументують позицію. Кожна підгрупа обговорює не тільки свою думку, але й своїх колег. Викладач координує хід обговорення, спрямовуючи його на вирішення поставленої навчальної мети.
Самостійна робота студентів
- конкретне формулювання певних проблемних завдань для вирішення під час самостійної роботи;
- забезпечення студентів в достатній кількості навчальною літературою, роздатковим матеріалом (акти, протоколи).
ВДТ
Комп'ютер
Аудио-відео техніка
Демонстрація відеофільмів
Інструктаж
Вказується предмет, мета і послідовність виконання; Визначається порядок розслідування нещасного випадку та відповідні залучені служби; Оформляється протокол з детальним описом етапів розслідування; вказати групу, № підгрупи, прізвища та ініціали студентів; Забезпечується необхідний темп пояснення, який відповідає послідовності виконання роботи.
Індивідуальна робота студентів
написання рефератів
Аналіз виробничих ситуацій
Ознайомитись з описом виробничої ситуації
Виробнича діяльність
Особливості виробництва
Система управління
Умови виробництва
Прогресивні технології
Автоматизація виробничого процесу
Фінансування
Соціальний захист працівників
Працеохоронні уміння і навички

У цій діяльності знаходять відображення тенденції, які викладачі враховують у підготовці фахівців. Тому найбільш перспективним є такий шлях вдосконалення, в якому вихідним моментом є розробка моделей діяльності, побудова на їх базі моделей підготовки з відповідною зміною (корекцією) навчально-виховного процесу, перевірки на практиці правильності внесених змін. Виходячи з динаміки розвитку сучасного виробництва, завершений цикл дасть можливість внести корективи, яких потребує життя, і оцінити їх ефективність [2].

Вимоги, які ставлять сьогодні перед вищими навчальними закладами у плані підготовки висококваліфікованих фахівців, потребують розробки нових форм, методів, шляхів і засобів їх підготовки. Розглянемо модель професійної підготовки на прикладі нормативної дисципліни «Основи охорони праці» (див. рис. 1), яка має свої особливості та специфіку, а саме:

– формування працеохоронних умінь і навичок розпочинається ще на теоретичних заняттях;
– практично відсутній показ дій викладачем, студенти самостійно знайомляться і оволодівають ними на основі раніше засвоєних знань, сформованих умінь і навичок;
– викладач контролює і при необхідності коригує процес формування умінь і навичок на кожному з етапів;
– при формуванні працеохоронних умінь і навичок широко використовуються різноманітні ситуації, які наближають навчання до виробництва.

Активізація пізнавальної діяльності студентів при вивченні навчальної нормативної дисципліни «Основи охорони праці» у вищих навчальних закладах допомагає формувати у майбутніх фахівців знання, уміння, здатність вирішувати проблеми науки і практики, виховувати у студентів прагнення поглиблювати знання шляхом використання їх не тільки у навчальній та науковій роботі, а й у подальшій трудовій діяльності.

Використання запропонованої моделі дає можливість за період вивчення нормативних дисциплін «Основи охорони праці» та «Охорона праці в галузі» сформувати у студентів необхідні працеохоронні уміння і навички, які мають забезпечити їх конкурентоспроможність на сучасному ринку праці.

Список використаних джерел

1. Бабанский Ю. К. Методы обучения в современной общеобразовательной школе / Ю. К. Бабанский. – М. : Просвещение, 1985. – 185 с.
2. Блозва І. Й. Формування у студентів коледжу професійних вмінь і навичок у процесі вивчення предмета «Сільськогосподарські машини»: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія і методика навчання (технічні науки)» / І. Й. Блозва. – К., 2001. – 188 с.
3. Гостев Б. М. Методика преподавания ЭМТП / Б. М. Гостев. – М. : Колос, 1981. – 189 с.
4. Давыдов В. В. Что такое учебная деятельность // Образование : традиция и инновации в условиях социальных перемен / В. В. Давыдов ; под ред. Г. Глейзера, М. Витлотиевича. – М., 1997. – С. 84–96.
5. Древс У. Организация урока : (в вопросах и ответах). Век Х. Очерки и заметки : учеб. пособ. Пер. с нем. / У. Древс, Э. Фурман. – М. : Просвещение, 1984. – 128 с.
6. Кадин Г. Б. Урок в техникуме : (из опыта преподавания технических дисциплин) : метод. пособ. / Г. Б. Кадин. – Минск : Высш. шк., 1970. – 108 с.
7. Скакун В. А. Преподавание общетехнических и специальных предметов в средних ПТУ. – М. : Высш. шк., 1987. – 280 с.
8. Струманский В. П. Общетрудовая политехническая подготовка учащихся техникумов / В. П. Струманский. – Львов : Высш. шк., 1989. – 146 с.
9. Тхоржевський Д. О. Методика трудового і професійного навчання та викладання загальнотехнічних дисциплін : навч. посіб. 3-є вид. перероб. і допов / Д. О. Тхоржевський. – К. : Вища школа, 1992. – 334 с.
10. Философский энциклопедический словарь. – М. : Советская энциклопедия, 1989. – 815 с.

The author first developed and justified model of labor protection skills in students while teaching normative discipline " Labor safety."

Key words: *labor safety, labor protection skills, model of labor protection skills.*